

СЕКЦІЯ 8 «РОЗБУДОВА СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ: СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ»

Ханстантинов В. О.
*Д-р політ. наук, професор
зав. кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

МОРАЛЬНЕ ПІДГРУНТЯ ПОЛІТИЧНОГО КОМПРОМІСУ

Розглянуто феномен політичного компромісу. Визначено його місце у політичному процесі в умовах демократії. Окреслено моральні підстави політичного компромісу.

Ключові слова: компроміс, демократія, благо, справедливість, права людини.

В умовах демократії кожен окремий громадянин, група чи спільнота, навіть у разі якщо вони опинились у меншості з тих чи інших суспільних проблем, все одно залишаються рівностатусними з рештою населення по відношенню до легітимного права упорядковувати суспільну реальність на власний розсуд. Цивілізованим способом розв'язання суспільно важливих протиріч між волею більшості і правом меншості, що визнаються суб'єктами з однаковими природними правами, виступає механізм політичного компромісу.

Його необхідність і доцільність почали активно вивчатись з поступовим утвердженням буржуазної демократії, визнанням інституту прав і свобод людини Ж-Ж. Руссо, Дж Локком, Ш. Монтеск'є, Е. Дюркгеймом, Г. Ласвеллом, Г. Арндт, Дж. Роулзом, Ю. Габермасом, А. Лейпхартом, Р. Далем, іншими.

Віддаючи належне їхнім напрацюванням, слід вказати на неоднозначність у поглядах на моральне підгрунтя даного феномену. Постає як актуальна проблема суміщення на інституційному та процедурному рівнях морально виправданої рівності прав і можливостей з реально існуючою нерівністю за ознаками походження, місця народження, здібностями, належністю до тієї чи іншої соціальної групи тощо. При цьому, як

справедливо вказують вчені, навряд чи є якийсь універсальний спосіб її розв'язання [1, с. 138].

Дослідниками політичний компроміс визначається як згода більшості будь-якої спільності стосовно найбільш важливих аспектів соціального порядку, що втілюється у скоординованих діях, які забезпечують існування та функціонування даного співтовариства [2, с. 18]. Однак потребує роз'яснення, чому більшість, цілком природно захищаючи свій груповий інтерес, будучи спроможною демократичними процедурами нав'язати власну волю меншості, тим не менш йде на поступки? Відомо, що політичній діяльності атрибутивно властивий раціонально-прагматичний стиль, що сприяє реалізації поставлених завдань і як наслідок – успіху в конкурентній боротьбі.

Для прояснення ситуації звернемося до визначення феномену політики. Арістотель уперше визначив полісну природу людини [3, с. 378] – таке уявлення, що уможливорює конструювання на справедливих засадах відносин панування в соціумі. Прикінцевою метою, в ім'я чого мають реалізовуватись політичні відносини, він вважав благо, тобто досягнення такого стану в державі, де кожному буде комфортно жити. Шляхом досягнення блага є вироблення відповідних засобів, які ведуть до нього [4, с. 454].

З огляду на ці міркування, ми можемо визначити політичний компроміс як умову, необхідну для комфортного існування у полісі–державі, що гарантує для кожного соціального, політичного суб'єкта реальні можливості для послуговування правом брати участь у народовладді.

Отож, пряма зацікавленість у компромісі для меншості та для незалежно мислячого, активно діючого громадянина є очевидною. А в чому ж тоді полягає вигода від нього для представників більшості? Знову таки відповідь на це питання свого часу дав Арістотель – в служінні загальному благу, з досягненням якого власне і асоціюється щастя. Загальне благо – *common good* – під чим, за Оксфордським політичним словником, розуміється добро, що не можна поділити [5, с. 238], об'єктивно може

виступати об'єднуючим началом і предметом спільної зацікавленості для всіх адекватних відповідальних суспільно-політичних сил. Як бачимо, в *common good* акумульоване те найбільш важливе, що зачіпає докорінні інтереси всього загалу і що не може бути кимось «приватизовано» або репрезентовано, а належить всім разом. Виразами загального блага, є, зокрема, панування справедливого закону у всіх сферах суспільства, економічне благополуччя, екологічна безпека, гарантія прав і свобод людини.

Усвідомлення того факту, що в ім'я реалізації щойно вказаних цілей провідні політичні гравці йдуть на поступки, іноді приносячи в жертву свої тактичні вигоди, з нашого погляду, утворює надійне моральне підґрунтя для практики політичного компромісу. Моральні дивіденди від громадської думки, яка об'єктивно має підтримувати пріоритетність всенародного, загальнодержавного над вузькогруповим, геддлярсько-егоїстичним, підвищують авторитет політиків, зміцнюють повагу до них, сприяють покращанню іміджу політичної сили як такої, що виявляє реальну здатність працювати заради всього суспільства. Крім того, за своїми стратегічними наслідками політика, що базується на консенсусно-діалогових формах, виявляється більш продуктивною і виграшною – підтвердженням цього є живучість у часі і впливовість тих з них, які ними постійно послуговуються. Яскравими прикладами в цьому плані є провідні політичні партії Великої Британії, Німеччини, Швеції, інших демократичних країн.

Розвиток засад правової держави, цивілізованих начал у функціонуванні громадянського суспільства, процес подальшої демократизації всього суспільно-політично життя, свідома відмова від войовничості і нетерпимості у відношенні до опонентів, ефективно запровадження різних форм і на всіх рівнях політичної системи вільного та неупередженого діалогу сприятимуть утвердженню настроїв обопільної поваги, взаєморозуміння, толерантності – важливих передумов політичного компромісу.

Список використаних джерел:

1. Политология: Лексикон. Под ред. А.И.Соловьева. – М.: РОССПЭН, 2007. – 800 с.
2. Рахматов А. М. Политический компромисс как инструмент соглашения в политике / А. М. Рахматов. – Автореферат дис. канд. полит. наук. – 23.00.22. – М., 2009. – 24 с.
3. Аристотель. Сочинения: В 4 т. Т. 4. – М.: Мысль, 1983. – С. 376–644;
4. Аристотель Политика / Аристотель. – М.: РИПОЛ класик, 2016. – 528 с.
5. Короткий оксфордський політичний словник [пер. з англ.; за ред. І. Макліна, А. Макмілана]. – К. : Основи, 2006. – 789 с.

V. Khanstantynov. Moral background of the political compromise.

The phenomenon of political compromise is considered. Its place in the political process in the conditions of democracy is determined. The moral grounds for a political compromise are outlined.

Key words: compromise, democracy, good, justice, human rights.

Біліченко О. С.

*Канд. екон. наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна
Bilichenko77@ukr.net*

ДО ПИТАННЯ ПРО МАКСИМІЗАЦІЮ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

Розглянуто особливості сучасного сільськогосподарського виробництва. Узагальнено основні причини, що стримують розвиток виробництва плодів та ягід в Україні. Запропоновано для максимізації доданої вартості збільшувати виробництво плодів та ягід.

Ключові слова: додана вартість, садівництво, плоди, ягоди, державна програма.

Метою діяльності господарюючих суб'єктів є максимізація прибутку. Прибуток формується як різниця між вартістю реалізації та сукупною вартістю витрат. Тенденція останніх десятиліть показує орієнтацію більшості сільськогосподарських товаровиробників на вирощування зернових культур і соняшнику. Але це позбавляє економіку країни значних можливостей для збільшення доданої вартості. Проходячи багаторазово стадії руху від виробника до споживача, тобто приймаючи участь в процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання, додана вартість зростає. Тому важливо зацікавити власників повніше використовувати виробничий потенціал і спрямовувати інвестиції в поглиблення переробки, розширення переліку